

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΦΡΑΓΚΙΟΥΔΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ
ΜΕ ΘΕΜΑ :
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΓΟΚ – ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΙΚ. ΑΔΕΙΩΝ – ΕΛΕΓΧΟΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ**

ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ: Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Η δημιουργία κανόνων δόμησης προκύπτει από τις ανάγκες των ανθρώπων για την κατασκευή των χώρων που ζουν, εργάζονται, και περνάνε τον ελεύθερο χρόνο τους.

Όλες οι διατάξεις που το ελληνικό κράτος θέσπισε, ξεκινώντας από το 1923, και που αφορούν την δόμηση απαντούν, η αλήθεια είναι όχι πάντα εύστοχα, στα παρακάτω ερωτήματα:

Ποιος οικοδομεί ;

Πού οικοδομεί ;

Τι οικοδομεί;

Πώς οικοδομεί ;

Είναι σαφές σε όλους μας ότι οι μελέτες μας καθορίζονται και τις περισσότερες φορές καθοδηγούνται τυφλά από την απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα, από την ανάλυση των οποίων θα βγουν χρήσιμα συμπεράσματα για ό,τι σε επίπεδο κανονισμών προέκυψε και καθόρισε τα αρχιτεκτονικά πράγματα στη χώρα μας.

Ποιος οικοδομεί : Μεγάλο τμήμα των πόλεων, κυρίως τα τελευταία πενήντα χρόνια, αναπτύχθηκε δια της αντιπαροχής. Αυτό σημαίνει μια καθαρά εμπορική διαδικασία που απαιτεί το μέγιστο της εκμετάλλευσης των οικοπέδων το μικρότερο δυνατό κόστος για την αποκόμιση του μεγαλύτερου οικονομικού κέρδους. Η αντιπαροχή καθόρισε σε πολύ μεγάλο βαθμό, κάποιες φορές και καταστροφικό, την αρχιτεκτονική των πόλεων και με μια γρήγορη ματιά σ' αυτές, μπορούμε να αντιληφθούμε το μέγεθος της ζημιάς.

Η οικονομία λοιπόν σε πρώτο βαθμό, η άποψη και η κουλτούρα του εργοδότη σε δεύτερο χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή του αρχιτέκτονα, καθόρισαν την «αρχιτεκτονική» που εφαρμόστηκε και εφαρμόζεται .

Οπωσδήποτε δεν λείπουν οι λαμπρές εξαιρέσεις που όμως επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

Επιβεβαίωση της άποψης αυτής είναι το γεγονός ότι ακόμα και το κράτος, όταν λειτουργεί ως εργοδότης, υποβαθμίζει την αρχιτεκτονική μελέτη με αποτέλεσμα αρκετά κτήρια που κατασκευάζονται για το δημόσιο να είναι τις περισσότερες φορές αδιάφορα.

Που οικοδομεί: Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε το ερώτημα αυτό σαν την πρώτη επαφή του πολεοδομικού με τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό διότι από το πού οικοδομούμε εξαρτάται σύμφωνα με τα εγκεκριμένα πολεοδομικά σχέδια, όταν υπάρχουν, εάν είναι δυνατόν να κατασκευάσουμε το ζητούμενο τόσο σαν κτήριο όσο και σαν χρήση.

Είναι γνωστό ότι τα θεμελιώδη ζητήματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος, ο πολιτιστικός και κοινωνικός χαρακτήρας των πόλεων και των οικισμών, αλλά και έξω από αυτούς, καθορίζονται από τις πολεοδομικές μελέτες, οι οποίες θα έπρεπε να εκπονούνται και να επικαιροποιούνται με γρήγορους ρυθμούς σύμφωνα με τις κάθε φορά διαμορφούμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της κάθε περιοχής.

Επειδή τίποτα από αυτά δεν έγινε ούτε γίνεται και επειδή πληθώρα πολεοδομικών σχεδίων μένουν ανολοκλήρωτα και συνεπώς ανεφάρμοστα επί δεκαετίες έχουμε θλιβερά αποτελέσματα γνωστά σε όλους για το σύνολο σχεδόν της χώρας, και είναι επίσης γνωστό ότι όπου δεν υφίσταται πολεοδομικός σχεδιασμός υφίσταται αυθαίρετη δόμηση.

Θεωρώ ότι από αυτό το σημείο θα πρέπει να ξεκινήσουμε προτείνοντας προς την πολιτεία, που φαίνεται διατεθειμένη να «ανατρέψει τα πάντα», λύσεις που παραμερίζουν χρόνιες αγκυλώσεις θέτοντας τα ζητήματα στην πραγματική τους διάσταση, ξεκαθαρίζοντας ότι οποιοσδήποτε **ΓΟΚ** ή **ΚΤΙΡΙΟΔΟΜΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ** προταθεί θα είναι κενό γράμμα απλώς προς εντυπωσιασμό, χωρίς τη σοβαρή και γρήγορη προώθηση του ζητήματος του **ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**.

Τι οικοδομεί: Κατοικία ή ειδικό κτήριο ο μελετητής έρχεται σε επαφή με δεκάδες κατά περίπτωση διατάξεις και κανονισμούς που αφορούν, το είδος του έργου του οποίου τη μελέτη καλείται να εκπονήσει. Διατάξεις που θεσπίστηκαν θεωρητικά για λόγους προστασίας περιβάλλοντος, ασφαλούς και υγιούς διαβίωσης δηλαδή για λόγους δημοσίου συμφέροντος .

Διατάξεις που θα έλεγε κανείς ότι είναι απαραίτητες των οποίων η πληθώρα όμως καθώς και η αντιφατικότητα δημιουργούν πολύ μεγάλα προβλήματα στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό.

Πώς οικοδομεί: Οι κατά καιρούς κανονισμοί φρόντιζαν και φροντίζουν ώστε τα έργα να μελετώνται με τρόπο τέτοιο ώστε να εξασφαλίζουν τις ικανές συνθήκες της χρήσης για την οποία κατασκευάζονται πράγμα με το οποίο κανείς δεν θα διαφωνήσει. Στην πορεία των χρόνων οι κανονισμοί αυτοί αυξήθηκαν σε όγκο και απέκτησαν υποκατηγορίες. Με την πάροδο και άλλων χρόνων οι κανονισμοί συνέχισαν να αυξάνονται να αποκτούν επί επιπλέον υποκατηγορίες με το γνωστό σε όλους αποτέλεσμα που μπορούμε να ονομάσουμε **Λερναία Ύδρα**. Κάθε προσπάθεια να επέμβουμε διορθωτικά στους κανονισμούς αυτούς δημιουργεί και ένα νέο πρόβλημα που με την σειρά του χρήζει επίλυσης και η

ιστορία αυτή θα συνεχίζεται επ' άπειρων, εάν δεν υπάρξει μία ριζική επέμβαση και όχι επί μέρους «διορθωτικές» κινήσεις που μόνο προβλήματα δημιουργούν. Το ερώτημα που τίθεται σε όλους εμάς είναι εάν κάνουμε αρχιτεκτονική κάτω από αυτές τις συνθήκες. Φυσικά και όχι, στην καλύτερη των περιπτώσεων διαμορφώνουμε όψεις εκτός και αν βρεθούμε στις ιδανικές συνθήκες που μας εξασφαλίζουν κάποια ευχέρεια κινήσεων χωρίς και στην περίπτωση αυτή να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κάποιοι άλλοι κανονισμοί που θα συνδιαμορφώσουν την επιλογή και την σκέψη μας σαν αρχιτέκτονες ή αν θέλετε σαν μελετητές γενικότερα .

Κοιτάζοντας προς τα πίσω, νομίζω έχει συμβεί σε όλους μας, να συναντάμε κτήρια της σύγχρονης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μας στα οποία διαπιστώνουμε εκείνη την καλλιτεχνική ελευθερία του αρχιτέκτονα να δημιουργήσει με τη δουλειά του τρόπο ζωής και ποιότητα. Οι λόγοι κατά τη γνώμη μου είναι προφανείς. Πολύ λιγότεροι κανονισμοί και κυριαρχία του μελετητή στη μελέτη του. Ήταν η εποχή που ο αρχιτέκτονας υπολογίζονταν σαν τέτοιος.

Τι συνέβη λοιπόν και όλα αυτά σταμάτησαν ; Πού οφείλεται αυτή η μεγάλη απουσία αρχιτεκτονικής που συνοδεύεται και από την ανάλογη έλλειψη απαίτησης ποιότητας από τους χρήστες ;

Από εκείνη την εποχή, τα τελευταία σαράντα χρόνια, η κατάσταση άλλαξε προς το χειρότερο, με κτήρια που στην πλειοψηφία τους καλύπτουν στοιχειωδώς ανάγκες, και τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό κατ' ουσία να περιορίζεται στη διαμόρφωση των όψεων.

Παράλληλα η ποσότητα των κανονισμών αρχίζει να είναι αντιστρόφως ανάλογη της ποιότητας του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Υπερβολικός αριθμός διατάξεων έχει δημιουργήσει έναν ασφυκτικό κλοιό με τρόπο τέτοιο ώστε η προσπάθεια του μελετητή, να εξαντλείται στην ικανοποίηση της πληθώρας των κανονισμών που κατά περίπτωση πρέπει να τηρηθούν.

Τριάντα χιλιάδες και πλέον σελίδες, κατ' άλλους περισσότερες, καλύπτει η πολεοδομική νομοθεσία στο σύνολό της. Πληθώρα νόμων, υπουργικών αποφάσεων, εγκυκλίων, εγγράφων κ.λ.π. πολλές φορές αντιφατικών μεταξύ τους καθορίζουν εδώ και αρκετά χρόνια τη δουλειά μας.

Το χειρότερο που προέκυψε απ' όλη αυτή την κατάσταση δεν είναι μόνο τα άσχημα ή στην καλύτερη περίπτωση τα αδιάφορα κτήρια. Το χειρότερο είναι ότι η κατάσταση αυτή μας δημιούργησε μία κουλτούρα της διεκπεραίωσης στους υποβάθμισε το ρόλο μας απέναντι στο κοινωνικό σύνολο πράγμα που θεωρώ ότι δεδομένων των παραπάνω ήταν αναπόφευκτο να συμβεί. Δυστυχώς σήμερα το κύριο μέλημα μας είναι η κατά το δυνατόν καλύτερη και πληρέστερη γνώση των διατάξεων για γρηγορότερη - ευκολότερη λύση των προβλημάτων, όπου με έναν περίπου σχεδιασμό, που πληροί όμως τις διατάξεις, αφού για την ουσιαστική αρχιτεκτονική μελέτη κανείς δεν ενδιαφέρεται, θα εκδοθεί μία οικοδομική άδεια ή οποία και αυτή θα εφαρμοστεί στο περίπου.

Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι τόσο η πολιτεία σαν ελεγκτικός μηχανισμός της μελέτης όσο και η πλειοψηφία των χρηστών αδιαφορούν για την ποιότητα της δουλειάς που εμείς προσφέρουμε το γεγονός αυτό μας ανάγκασε παρά τη θέλησή μας να γίνουμε συνένοχοι στη δημιουργία άσχημων πόλεων και κτηρίων με όλες τις συνέπειες για τον πληθυσμό το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Βέβαια η αιτία του προβλήματος έχει από καιρό εντοπιστεί και συζητηθεί τόσο από τους συναδέλφους όσο και από τους φορείς τους, με συγκεκριμένες απόψεις που οι περισσότερες τείνουν στη δραστική μείωση των διατάξεων με πρωταρχική θέση τον **ΓΟΚ** και τον **ΚΤΙΡΙΟΔΟΜΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ**.

Τι φταίει όμως στον ΓΟΚ ή τον ΚΤΙΡΙΟΔΟΜΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ που θα πρέπει να καταργηθεί ή να αλλάξει; Εδώ συνάδελφοι πρέπει να πω ότι δεν νομίζω πως τα νομοθετήματα αυτά από μόνα τους όσο κακά και αν είναι ευθύνονται για την κατάσταση που πιο πάνω περιέγραψα. Οπωσδήποτε συνηγορούν και άλλοι παράγοντες με σημαντικότερη την πολιτεία, που εξ' άλλου νομοθετεί και που έχει υποχρέωση να παράγει νόμους απλούς και σαφείς συμβουλευόμενοι και τους φορείς των μελετητών που καλούνται να τους εφαρμόσουν. Ο ΓΟΚ και ο ΚΤΙΡΙΟΔΟΜΙΚΟΣ θα έπρεπε υποχρεωτικά να αλλάζουν ή να επικαιροποιούνται με την ίδια τουλάχιστον ταχύτητα, αν όχι γρηγορότερα, που αλλάζουν τόσο η τεχνολογία όσο και οι οικονομικές, κοινωνικές, και ιστορικές συνθήκες.

Πόσο όμως πρέπει να αλλάξει ο σημερινός ΓΟΚ ώστε να αποτελέσει εργαλείο δουλειάς για παραγωγή άρτιων έργων και όχι τροχοπέδη;

Γνώμη μου συνάδελφοι, είναι ότι χρειαζόμαστε ριζική αλλαγή η οποία όμως θα πρέπει να πρόκυψη :

- Από την ανάλυση των σημερινών και μελλοντικών συνθηκών.

- Από τη γνώση των κανονισμών που ισχύουν για τα θέματα δόμησης, σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τους οποίους σήμερα έχουμε άγνοια .

- Από την κωδικοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας, χρόνιο αίτημά μας. Διότι εάν δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς ισχύει σήμερα δεν μπορούμε να προβούμε σε κανενός είδους νομοθετικό σχεδιασμό.

- Από την αναβάθμιση της αρμόδιας για την πολεοδομική νομοθεσία διεύθυνσης του Υπουργείου ΠΕΚΑ.

Όποιος ΓΟΚ προκύψει από την διαδικασία αυτή θα πρέπει να είναι ολιγοσέλιδος και απόλυτα σαφής ώστε να μη χρήζει εκατοντάδων σελίδων ερμηνευτικών εγκυκλίων, αποφάσεων κ.λ.π.

Θα πρέπει να λειτουργήσει ως καθοδήγηση που με την στήριξη ενός πλήρους και σαφούς ΚΤΙΡΙΟΔΟΜΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ θα απελευθερώνει το σχεδιασμό των κτηρίων από τα σημερινά αδιέξοδα.

Ο ενεργός ρόλος του όγκου, ως απόλυτου και μέγιστου αριθμητικού μεγέθους, ίσως μόνο σε κάποιες κατηγορίες κτηρίων.

Η παραμονή του συντελεστή δόμησης σαν βασικό μέγεθος του πολεοδομικού σχεδιασμού.

Η αύξηση του ύψους για την εξασφάλιση περισσότερων ελεύθερων χώρων ώστε να μας δίνει τη δυνατότητα περισσότερων επιλογών στο σχεδιασμό των κτηρίων.

Κατάργηση σειράς διατάξεων που από την εφαρμογή στην πράξη αποδείχθηκαν όχι μόνο χωρίς νόημα αλλά και ζημιογόνες για τον σχεδιασμό.

Αυτές είναι κάποιες σκέψεις για μια ριζική αλλαγή του ΓΟΚ, του ΚΤΙΡΙΟΔΟΜΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ, και διατάξεων που θα συμπαρασύρει η αλλαγή αυτή .

Συνάδελφοι, δεν μου αρέσει να εκφράζουμε με μεγαλοστομίες και ειλικρινά δεν πιστεύω σε λύσεις από το μηδέν ή σε παρθενογενέσεις όλες οι διατάξεις στις οποίες αναφερόμαστε είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους και ομολογουμένως θα χρειαστεί πολύ δουλειά για να μπορέσουμε να έχουμε αποτέλεσμα.

Πιστεύω ότι έχει μεγάλη σημασία η διοργάνωση της ημερίδας αυτής από το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων ακριβώς τη στιγμή όπου μία σειρά καυτά ζητήματα τίθενται επί τάπητος η λύση των οποίων θα χαρακτηρίσει για τα επόμενα χρόνια τα αρχιτεκτονικά πράγματα στη χώρα μας. -